
SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ V LETU 2004

413

Leto 2004, še posebej 2. december, predstavlja za Slovenski etnografski muzej nov mejnik, saj je muzej takrat odprl vrata obiskovalcem v svoji novi razstavni hiši. Predodprtje in simbolna predaja razstavne hiše Slovenskemu etnografskemu muzeju pomenijo že Dnevi evropske kulturne dediščine (23. septembra), ko je ministrica za kulturo RS Andreja Rihter še prazno novo razstavno hišo predala Slovenskemu etnografskemu muzeju. Vanj so lahko obiskovalci vstopali tri dni ter si ogledali dve priložnostni razstavi starejših plakatov iz tradicionalnih restavratorskih srečanj in razstavo Restavratorskega centra ZKDS, ki se je predstavil z originali in kopijami lesene polihromirane plastike iz kapel križevega pota v Šmarju pri Jelšah. Prvič je bila na ogled tudi restavrirana Plečnikova Lectarija, donacija dedičev Agate Freyer Majaron in Roka Freyerja. Lectarija bo v Slovenskem etnografskem muzeju v funkciji "muzejske" trgovine.

Razstavna palača SEM je zrasla v manj kot dveh letih v neposredni bližini prve muzejske hiše, kamor se je SEM preselil leta 1997 iz Narodnega muzeja. V letih, ki so sledila, se je za SEM čas velikih sprememb nadaljeval. Z novo razstavno hišo SEM dobiva domovanje za svojo temeljno dejavnost: v njej bo lahko v vsej raznolikosti in celovitosti postopoma zaživel njegov razstavni, izobraževalni in prireditveni program. Razstavna hiša ima 3394 m² površin. Pomembnosti dogodka "ko slovenska etnologija praznuje tako kot le redkokdaj v svoji zgodovini" (mag. Inja Smerdel), so se zavedali tudi prvi obiskovalci, ki so se pridružili odprtju hiše in predstavitvi treh občasnih razstav v dveh nadstropjih, oglednih delavnic lončarjev in tkalk, foto ateljeja Holynski in muzejske trgovine Lectarija.



Nova razstavna hiša SEM, 2004, foto Marko Habič

Nova razstavna hiša

• Razstava **Evropski etnografski muzeji v SEM**

Na razstavi se je predstavljalo štirinajst evropskih etnografskih muzejev. V Slovenijo so pripeljali pisano paletu evropske kulturne raznolikosti, premišljen izbor simbolnih nosilcev nacionalnih istovetnosti, kakršni so: avstrijska “kmečka soba”; kot sanje o podeželskem življenju; bolgarske martenitse in sourvakane; irski čoln curach; finski stol kot materializacija pomena gozda; italijanska “malga veniga”, model za oblikovanje masla izjemnih mer; hrvaške tamburice; istrski kažuni in sopele; poljske papirnate izrezanke; slovaški potujoči žičarji; madžarsko sedlo; češka fajansa in tekstilije; makedonski nakit in kilimi; na videu prikazane etnološke zbirke nemškega Bavarskega nacionalnega muzeja iz Münchna in estonsko vsakdanje življenje na fotografijah.



Prispevek Narodnega muzeja Irske na razstavi *Evropski etnografski muzeji v SEM*:
tradicionalni irski čolni currache, december 2004, foto Marko Habič

• Sodelujoči muzeji:

Avstrijski etnološki muzej, Dunaj / Avstrija

Pokrajinski muzej Burgas / Bolgarija

Estonski narodni muzej, Tartu / Estonija

Etnografski inštitut narodnega muzeja Brno / Češka

Finski muzej obrti, Jyväskylä / Finska

Istrski etnografski muzej, Pazin / Hrvaška

Etnografski muzej, Zagreb / Hrvaška

Narodni muzej Irske – Življenje na deželi, Castlebar / Irska

Etnografski muzej Trentina, Trento / Italija

Etnografski muzej, Budimpešta / Madžarska

Muzej Makedonije, Skopje / Makedonija

Bavarski Narodni muzej, München / Nemčija

Državni etnografski muzej v Varšavi / Poljska

Slovaški narodni muzej v Martinu / Slovaška

• Razstavni projekt **Spogledi: med oblikovanjem in slovensko ljudsko kulturo**

Projekt, katerega rezultat je **osem razstavnih sklopov**, je nastal v sodelovanju Slovenskega etnografskega muzeja z več ustanovami, posameznimi umetniki in mentorji na visokošolskih zavodih Univerze v Ljubljani. Predstavljeni individualni umetniški in oblikovalski koncepti so nastali ob stiku, ob spogledovanju in soočanju z etnološkimi temami in predmeti, ki so v tem procesu postali ustvarjalni izziv, pretok preteklega v sedanje:

Vidna sporočila na Slovenskem med obema vojnama

(Slovenski etnografski muzej, avtorica Mojca Račič Simončič)

416

Na razstavi je predstavljen izbor vidnih sporočil, ki so nastajala med obema svetovnjima vojnama na Slovenskem in ki so se po vsebinski ali oblikovni plati bolj ali manj odkrito spogledovala s posameznimi sestavinami slovenske ljudske kulture. Razstavljeno gradivo je iz zbirk Slovenskega etnografskega muzeja, Narodnega muzeja Slovenije, Mestnega muzeja Ljubljana, Muzeja Velenje, Belokranjskega muzeja Metlika, Narodne in univerzitetne knjižnice, Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Arhiva Republike Slovenije; iz zasebnih zbirk Alojza Cindriča, Marka Korenčana, Janeza Lombergarja, Miloša Mikoliča, Mira Slane, Gregorja Simončiča, Milana Škrabca, Zmaga Tančiča in Blaža Zabreta ter iz zbirke podjetja Kolinska.

Dediščina – izzivi za oblikovanje

(Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost, Oddelek za oblikovanje, mentorstvo: prof. dr. Janez Bogataj)

V študijskem letu 2003/2004 so študentke in študentje 4. letnika na Oddelku za oblikovanje Akademije za likovno umetnost opravili izpitne obveznosti pri predmetu Kulturna zgodovina v obliki vizualnih elaboratov. V Slovenskem etnografskem muzeju so si poljubno izbirali predmete, ki so jim potem omogočali razmišljanje ter iskanje povezav z možnostmi sodobnega oblikovanja. Pri tem so bile postavljene tri temeljne izhodiščne možnosti: odkrivanje funkcionalnih zakonitosti, spoznavanje likovno estetskih, sporočilnih vrednot ali sinteza vseh teh sestavin.

Vidne ljudske modrosti

(Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost, Oddelek za oblikovanje, mentorstvo: prof. Radovan Jenko, prof. Tomaž Kržišnik, prof. Ranko Novak in prof. Peter Skalar)

Študentke in študentje 3. in 4. letnika Oddelka za oblikovanje, vizualne komunikacije so v okviru posebnega seminarja oktobra 2004 opravili nalogo z naslovom Prevod slovenskih ljudskih modrosti – izbranih rekov in pregovorov v vizualni jezik. Cilji naloge so bili: sodobne, sveže vizualne interpretacije oziroma slikovni komentarji na temo znanih ljudskih modrosti.

Interpretacije mask

(Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost, Oddelek za oblikovanje, mentorstvo: doc. Tanja Pak)

Slovenske tradicionalne maske so bile s svojim bogatim sporočilom o strahu, upanju, humorju in veri v premoč dobrega nad zlom izziv, ki so ga študentje sprejeli, analizirali in prevedli v svoj jezik. Pri tem so uporabljali steklo, ki ga pri tradicionalnih maskah ni najti, s čimer so svojim interpretacijam dodali novo dimenzijo, polno psiholoških podpomenov in asociacij.



417

Del razstavnega projekta *Spogledi: med oblikovanjem in slovensko ljudsko kulturo* – sodobna interpretacija mask in pokrival, december 2004, foto Marko Habič

Etno v modi

(Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za tekstilstvo, mentorstvo: redna prof. Metka Vrhunc, izredna prof. Vera Sešlar Založnik, izredna prof. Marija Jenko in doc. Almira Sadar)

Projekt študentov oblikovanja tekstilij in oblačil je nastal z raziskovanjem slovenske kulture oblačenja. Študentje so spoznavali različne tehnike tkanja, pletenja, tiska, vezenja, klekljanja, modeliranja, raziskovali vzorce, značilne detajle ter odnose med oblačili in posameznimi oblačilnimi deli. Ob raziskovanju idrijske čipke in spoznavanju tradicionalnih tehnik klekljanja so oblikovali sodobno idrijsko čipko. Raziskovanje narodne dediščine ponuja neskončen vir podatkov, ki jih je možno vsebinsko in likovno preobraziti s pomočjo sodobnih tehnologij. Študentom je projekt pomenil nov oblikovalski izziv – rezultat predstavljajo aktualne kolekcije tekstilij in oblačil.

Preplet trakov, zračnost cvetov

(Ksenija Baraga)

Na razstavi oblikovalka Ksenija Baraga predstavlja nekaj svojih starejših del in izbor najnovejših. Za razstavljenega, na novo ustvarjena pokrivala, je našla navdih v muzejski zbirki pokrival, predvsem v obliki poročnih venčkov in v koroški avbi.

V stičišču ustvarjalnosti

(Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje)

418

Z razstavo V stičišču ustvarjalnosti je predstavljen presek ustvarjalnosti tistih Slovencev, ki so tradicionalno povezani s svojim naravnim okoljem, vendar so odprti v svet, iščejo nova spoznanja, vizije in rešitve ter s svojimi deli presegajo državne meje. Izraža torej prepletenost tradicije in sodobnega oblikovanja. Osrednji del pričujoče razstave je predstavljala Slovenska miza, ki je bila predstavljena na mednarodni razstavi z naslovom Mize Evrope (Tables of Europe) spomladi 2004 v Budimpešti. Slovenska miza oziroma "miza Slovenije" izraža sodoben pogled na druženje in komunikacijo v sozvočju z dediščino. Vsi avtorji sodobno oblikovanih elementov (Studio Koder – prt, Katja in Jure Bricman – unikatni porcelan, France Černelč – kristalni kelihi, ki jih je izdelalo Steklarsko podjetje Rogaška Dekor, Mojca Šmit – izdelki Rogaška Criytal, Janez Seliškar – cvetlična dekoracija, Janez Valant – ročno izdelan papir, Monika in Robert Perko – replika ročno izdelanega Sv. Duhca v podobi goloba) na izviren način izhajajo iz dediščine.

Staro za novo leto

(Telekom Slovenije, zanj oblikovalca Katjuša Kranjc Srđić in Rok Kuhar) V Telekomu Slovenije se kot nacionalni telekomunikacijski operater zavedajo svoje družbeno odgovorne vloge. Medsebojno sodelovanje in povezovanje s Slovenskim etnografskim muzejem so nadgradili s celotno kolekcijo novoletnih in poslovnih daril, ki temeljijo na posodobljeni slovenski kulturni dediščini.

Predlog novoletnih daril za Telekom Slovenije vsebinsko izhaja iz domačega, družinskega, slovenskega. Osnovo so nadgradili s kreativnim posegom, ki znano spreminja v novo, inovativno. Tradicionalne motive so preoblekli v sodobno govorico, nekdanje pristope so posodobili z novimi materiali. Zbirke Slovenskega etnografskega muzeja skrivajo množico idej, zakritih s časom. Njihovo oživljanje s prevrednotenjem nekaj izbranih eksponatov poskuša opozoriti na kreativnost in željo po lepem, ki od nekdanj sodelujeta pri oblikovanju čisto vsakdanjih izdelkov. Nekateri predmeti so zgolj replike iz sodobnih materialov, ki omogočajo veliko serijsko izdelavo. V drugih izdelkih pa je od starega ostala zgolj sled: novi, moderni izdelki črpajo navdih pri muzejskih eksponatih, ki so v avtorskem procesu postali ponovno sveži, prilagojeni duhu časa in seveda poudarjeno uporabni.

• Razstava Je etnologija doma tudi v drugih slovenskih muzejih?

Poleg Slovenskega etnografskega muzeja, osrednje nacionalne etnološke ustanove v Sloveniji, zbirajo, hranijo in predstavljajo etnološke zbirke tudi številni pokrajinski, mestni, občinski in posebni muzeji. Na razstavi so na panojih in z

izbranimi predmeti predstavljene etnološke zbirke triindvajsetih slovenskih muzejev, vključenih v muzejsko mrežo za izvajanje javne službe, med drugim na področju etnologije. Razstava opozarja na prisotnost etnoloških zbirk na Slovenskem z namenom njihovega približevanja javnostim, ki naj spoznajo rezultate etnoloških prizadevanj v slovenskih muzejih in sprejmejo sporočilo varuhov etnološke premične dediščine na regionalni ravni v hiši, v kateri je fond muzealij v dobršni meri nacionalni seštevek regionalnega.



Slovenski muzeji so se ob odprtju nove razstavne hiše predstavili na razstavi *Je etnologija doma tudi v drugih slovenskih muzejih?*, december 2004, foto Marko Habič

Sodelujoči muzeji: Belokranjski muzej Metlika, Dolenjski muzej Novo mesto, Gorenjski muzej Kranj, Goriški muzej Nova Gorica, Koroški pokrajinski muzej (Enota Ravne na Koroškem), Koroški pokrajinski muzej (Enota Slovenj Gradec), Mestni muzej Idrija, Mestni muzej Ljubljana, Muzej Ribnica, Miklova hiša, Muzej novejšje zgodovine Celje, Muzej Velenje, Notranjski muzej Postojna, Pokrajinski muzej Celje, Pokrajinski muzej Koper, Pokrajinski muzej Maribor, Pokrajinski muzej Murska Sobota, Pokrajinski muzej Ptuj.

Pomorski muzej Sergeja Mašere, Slovenski verski muzej, Tolminski muzej, Tržiški muzej, Zasavski muzej Trbovlje.

Gostujoče razstave v upravni hiši Slovenskega etnografskega muzeja

- **Madžarski ljudski nakit** (20. november 2003–29. februar 2004)

Razstava je sodila v sklop meddržavnega sodelovanja in izmenjave na področju kulture, znanosti in izobraževanja. SEM v sodelovanju z Etnografskim muzejem iz Budimpešte – Néprajzi Muzeum.

Avtorici razstave: Terézia Balogh - Horvath in Edit Katona (Néprajzi Muzeum)

- **Flancanje. Sejanje semen: delo v nastajanju** (20. marec–18. maj 2004)

420

Z multimedijško instalacijo Flancanje (sejanje, gojenje, razdeljevanje) se je predstavil Slovenski center za ustno zgodovino. Projekt je napovedoval praznovanje majskega Mednarodnega muzejskega dne ICOM-a na temo neoprijemljive dediščine, ki je bil sklenjen 18. maja s tematsko okroglo mizo, s sklenitvijo projekta Flancanje in z razdeljevanjem flanc.

- **“Horizont začetka”** (5.–21. marec 2004)

Fotografska razstava avtoric mag. Vesne Moličnik, asistentke vizualne antropologije, in Helene Dembrsky, študentke 4. letnika Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete, je sodila v sklop prireditvev Študentska iniciativa v SEM v okviru meseca kulture, ki ga organizira Študentska organizacija Univerze v Ljubljani.

- **Nepalci – gospodarji gora** (15. april–9. maj 2004)

Razstava je sodila k predstavitev zunajevropskih kultur v Slovenskem etnografskem muzeju, ki ima v svojem poslanstvu zapisano misel, “da je vez med svojo in tujimi kulturami”. Gostujoča razstava je z več kot 100 fotografijami razkrivala drobce kompleksne mešanice različnih kultur in tradicij Nepala, naravne lepote že skoraj dramatične pokrajine z vrhovi Himalaje, njene ljudi, njeno bogato floro in favno.

Razstava je nastala na pobudo in po zamisli mag. Aswina K. Shresthe, častnega konzula Kraljevine Nepala v Sloveniji. Fotografije na razstavi so bile plod večletnega prijateljstva med Slovenijo in Nepalom, ki se je razvilo ob številnih odpravah slovenskih alpinistov v pogorje Himalaje.

- **Znova odkrijte Kitajsko** (29. september–20. oktober 2004)

Gostujoča fotografska razstava Veleposlaništva LR Kitajske je prikazala Kitajsko v preteklosti (sijajna stara civilizacija), danes (reforme in odpiranje navzven) in jutri (država, zavezana miru in blaginji).

- **Jara kača nestrpnosti** (9.–27. december 2004)

Gostujoča razstava Urada varuha človekovih pravic RS je prikazovala kronologijo dogajanja od osamosvojitve dalje in pokazala, kako so se gostila sovražna dejanja in kakšen učinek so imela na skupine, proti katerim so bila uperjena. Razstavnimi materiali so bili razvrščeni v šest sklopov: sovražni govor, fizični napadi, institucionalno nasilje, izgoni, referendumski in primitivizem.

• **Razstava starejših plakatov iz tradicionalnih restavratorskih srečanj**

Razstava reliefov in plastik Restavratorskega centra ZKDS

(23.–27. september 2004, v novi razstavni hiši Slovenskega etnografskega muzeja)

Slovenski etnografski muzej je bil prizorišče odprtja Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD), ki jih že desetletje organizira Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Ob tej priložnosti je ministrica za kulturo RS Andreja Rihter (pred)odprla še prazno novo razstavno hišo SEM. V muzej so obiskovalci lahko vstopali tri dni, do konca prireditve DEKD, in si ogledali priložnostni razstavi starejših plakatov iz tradicionalnih restavratorskih srečanj in razstavo Restavratorskega centra ZKDS, ki se je predstavil z originali in kopijami lesene polihromirane plastike iz kapel križevega pota v Šmarju pri Jelšah. Prvič je bila na ogled restavrirana Plečnikova Lectarija, donacija dedičev Agate Freyer Majaron in Roka Freyerja. Lectarija bo v Slovenskem etnografskem muzeju v funkciji “muzejske” trgovine.

421



Foto atelje Holyński v razstavni hiši SEM, december 2004, foto Marko Habič

Gostovanja Slovenskega etnografskega muzeja

- **S Hermanom na etnopotep** (marec 2003–julij 2004)

Že v letu 2003 postavljena razstava v Muzeju novejšje zgodovine Celje, Hermanovem brlogu.

- **15 + 10 evropskih identitet** (21. april–4. julij 2004)

Gostovanje oziroma sodelovanje SEM pri razstavi, ki jo je ob vstopu desetih novih članic v Evropsko unijo pripravil Österreichisches Museum für Volkskunde na Dunaju. Avtorica razstave je bila Margot Schindler, avtorica slovenskega prispevka pa mag. Inja Smerdel.

422

- **Slovenski priseljenci v Argentini** (januar–december 2004)

Razstava, ki so jo septembra 2003 skupaj pripravili slovenske kulturne organizacije v Argentini, argentinski Nacionalni muzej priseljevanja, Slovenski etnografski muzej in Veleposlaništvo RS v Argentini je bila na ogled po različnih krajih v Argentini tudi v letu 2004: v Mendози marca, v Malargue aprila, v Barilochah avgusta, v Buenos Airesu od oktobra do decembra (v prostorih Slovenskega podpornega društva Triglav).

Priveditve

Predavanja

- Samo Košnik: *Larabanga ali kako je pleme Slovencev prišlo do hišice na robu savane*. Pogovor s Salio Husseinom, 31. marec 2004
- Dr. Mojca Terčelj in dr. Marko Frelih: *Afriške zbirke v SEM*, 20. april 2004
- Tone Škarja: *Skozi Nepal v Himalajo*, v okviru Nepalskih dnevov v SEM, 21. april 2004
- Aswin K. Shrestha in Sapana Gandharva: *Nepalci o Nepal*, v okviru Nepalskih dnevov v SEM, 22. april 2004
- Mag. Inja Smerdel: *Od zrnja do kruha*: predavanje za učitelje osnovnih šol za izbirni predmet Etnologija – Srečanje s kulturami in Sodobnosti z razsežnostmi dediščine, 12. junij 2004
- Mag. Igor Cvetko: *Dediščina glasbil in šolarji*: predavanje za učitelje osnovnih šol za izbirni predmet Etnologija – Srečanje s kulturami in Sodobnosti z razsežnostmi dediščine, 12. junij 2004
- Mag. Andrej Dular: *Rokodelske panoge in šolarji*: predavanje za učitelje osnovnih šol za izbirni predmet Etnologija – Srečanje s kulturami in Sodobnosti z razsežnostmi dediščine, 12. junij 2004
- Sonja Kogej Rus: *Osnovna šola v muzeju*: predavanje za učitelje osnovnih šol za izbirni predmet Etnologija – Srečanje s kulturami in Sodobnosti z razsežnostmi dediščine, 12. junij 2004
- Dr. Marko Frelih: *Dr. Ignacij Knoblehar in njegov prispevek k afriškim študijam*, junij 2004

Predavanja za slušatelje izobraževanja v tretjem življenjskem obdobju / etnologija

- Dr. Nena Židov: *Sedanjest v slovenski etnologiji in v Slovenskem etnografskem muzeju*, 9. januar 2004
- Alenka Simikič: *Orlove terenske ekipe SEM*, 23. januar 2004
- Magda Peršič: *Šege in navade na Pivškem*, 6. februar 2004
- Mag. Janja Žagar: *Slovenski ljudski nakit*, 20. februar 2004
- Mag. Daša Hribar: *Raziskovanje slovenskega izseljenstva*, 5. marec 2004
- Alenka Krošelj Černelč in Igo Vajgl: *Zapuščina Janeza Vajkarda barona Valvasorja v Krškem*, 19. marec 2004
- Dušica Kunaver: *Kruh v ljudskem izročilu*, 2. april 2004
- Dr. Ingrid Slavec Gradišnik: *Etnologija in njeno urejeno znanje*, 16. april 2004
- Dušica Kunaver: *Kamen v ljudskem izročilu*, 7. maj 2004
- Majda Slabe, dr. Mojca Ramšak: *Življenjske zgodbe iz Ribniške doline*, 21. maj 2004
- Sonja Kogej Rus: *Uvod v etnologijo*, 8. oktober 2004
- Dušica Kunaver: *Les v ljudskem izročilu*, 22. oktober 2004
- Dušica Kunaver: *Pregovori in reki na Slovenskem*, 5. november 2004
- Alja Kotar: *Osmice na Tržaškem*, 19. november 2004
- Sonja Kogej Rus: *Evropski in študentski projekti v novi razstavnici hiši*, 3. december 2004
- Mag. Igor Cvetko: *Glasbeno izročilo : Oprekelj v 14. in 15. stoletju*, 17. december 2004

Za slušatelje so bili organizirane tudi ekskurzije v Tržaško primorje (23. april 2004), na Koroško (maj 2004) in Kras (november 2004).

Ustvarjalne muzejske delavnice za otroke

- Vodila jih je kustosinja pedagoginja Sonja Kogej Rus.
- Izdelovanje nakita iz steklenih kroglic, 13. januar 2004
 - Izdelovanje kitajskih lampionov - svetilk, 20. januar 2004
 - Izdelovanje igrač iz volne, 27. januar 2004
 - Tkanje s tkalsko deščico, 3. februar 2004
 - Lectovo srce, 10. februar 2004
 - Pustne maske (vodila Alenka Kreč), 17. februar 2004
 - Cvetje iz papirja, 24. februar 2004



Demonstracija ročnega tkanja v ogledni delavnici SEM, december 2004, foto Marko Habič

- Kuhalnica Katra, 2. marec 2004
- Gregorčki – papirnate hiške, 9. marec 2004
- Likovna delavnica poslikavanja keramičnih lončkov, 16. marec 2004
- Likovna delavnica poslikavanja lesenih deščic, “panjskih končnic”, 23. marec 2004
- Izdelovanje živalic – simbolov velike noči iz oblancev, 30. marec 2004
- Okraševanje pirhov, 6. april 2004
- Škatla za drobnarije, 13. april 2004
- Tapiserija bambulina, 20. april 2004
- Nepalski dnevi v SEM: Nepalske pravljice (pripovedovali sta Dušica Kunaver in Brigita Lipovšek), 17. april 2004
- Izdelovanje mobilov – ptičev, 4. maj 2004
- Mošnjček, 11. maj 2004
- Cvet iz steklenih kroglic, 18. maj 2004
- Prepletanje okrasnih vrvic, 25. maj 2004
- Kačji pastir, 1. junij 2004
- Spletanje iz papirnatih trakov, 8. junij 2004
- Punčka iz cunj, 15. junij 2004
- Ljubljana v ljudskih pripovedkah (pripovedovali sta Dušica Kunaver in Brigita Lipovšek), 11. december 2004
- Jaslice iz testa, 18. december 2004

Koncerti

- **Koncert ob podpisu donatorske pogodbe s Telekomom Slovenije:** Brina Saje Vogelnik s skupino, 13. maj 2004
- **Koncert ob odprtju nove razstavne hiše:** COF, Klub optimističnih folkloristov, glasbene skupine Kulturnega društva Folk Slovenija in etno-jazzovski sestav – Lado Jakša, Žiga in Urban Golob, 2. december 2004

Predstavitve knjig

- Dušica Kunaver in Brigita Lipovšek: **Himalaja v mitih, legendah in praznovanjih** (v okviru Nepalskih dnevov v SEM), 14. april 2004
- Dr. Mojca Ramšak: **Portret glasov in raziskovanje življenjskih zgodb v etnologiji na primeru koroških Slovencev**, predstavitev v okviru Mednarodnega dneva muzejev, 18. maj 2004
- Bruno Volpi Lisjak: **Čupa – prvo slovensko plovilo in drevaki**, Prispevek k etnologiji in vprašanju etnogeneze Slovencev (knjigo sta predstavila avtor in dr. Janez Bogataj), 8. december 2004

425

Projekcije filmov

- **“2. etnovideo maraton”**, 18. in 19. marec 2004

Produkcija slovenskih etnoloških filmov zadnjih dveh let in predstavitev avtorjev; prikazanih je bilo 13 filmov.

Filmi študentov Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF

Dr. Naško Križnar: Predstavitev francoskega antropologa in cineasta Jeana Roucha

• **Larabanga, srečna draga vas domača!**, avtorja Alhasan in Husein Salia, Larabanga, Gana;

Afriški dokumentarni filmi in Društvo Humanitas, 31. marec 2004

- **Spomini nabrežinskega ribiča**, 8. december 2004

Predstavitev etnološkega filma SEM o življenjski zgodbi Zdravka Caharije Babčevega, o tunolovu in družinski čupi Marija; avtorici mag. Polona Sketelj in Nadja Valentinčič Furlan

Novinarske konference

- **Videti preteklost – živeti prihodnost**, Povezani s slovensko kulturno dediščino; podpis donatorske pogodbe med Telekomom Slovenije in SEM, 13. maj 2004
- **In zdaj zares SEM** – ob odprtju nove razstavne hiše SEM, 30. november 2004

Posebni dogodki

- **Mednarodni dan muzejev v SEM**, 18. maj 2004

Okrogla miza na ICOM-ovo temo leta 2004: Nesnovna/neoprijemljiva/neopredmetena kulturna dediščina. Slovenski etnografski muzej jo je pripravil v sodelovanju z Inštitutom za slovensko narodopisje ZRC SAZU in z ICOM-om, Slovenskim odborom. Sodelovali so Nina Zdravič Polič, dr. Ingrid Slavec Gradišnik, dr. Marko Terseglav, mag. Inja Smerdel, mag. Drago Kunej in dr. Mojca Ramšak.

- **Poletna muzejska noč v SEM**, 19. junij 2004

Doživetje glin: demonstracije in preizkusi oblikovanja glin na lončarskem vretenu pod vodstvom Urbana Magušarja s sodelavci

- **101. strokovno srečanje Kluba Socius v SEM**, 16. september

V sodelovanju s Telekomom Slovenije

- **Dnevi evropske kulturne dediščine v SEM**, 24. september 2004

Slavnostno odprtje DEKD v Sloveniji in predodprtje nove razstavne hiše SEM

- **Odprtje nove razstavne hiše SEM**, 2. december 2004

- **Ta veseli dan kulture v SEM**, 3. december 2004

Med 10. in 17. uro so potekala javna strokovna vodstva po razstavah SEM, zvečer pa je pod okriljem Urada RS za informiranje ob razstavi V stičišču ustvarjalnosti iz razstavnega projekta Spogledi potekala prireditev Zvoki slovenske ustvarjalnosti ter predstavitev avtorjev.

Raziskovanje, evidentiranje, dokumentiranje, inventariziranje, konserviranje in restavriranje

Kot sestavina rednega in strokovnega dela kustodinij in kustosov pri postavitvi prvega sklopa stalne razstave (Med naravo in kulturo) je potekala neprekinjena skrb za premično dediščino v muzeju: urejanje in analiza zbirk z inventarizacijo in reinventarizacijo (dopolnjevanjem inventarnih podatkov) ter fotografiranjem predmetov. Inventariziranih je bilo 450 predmetov, fotografiranih 16.006 predmetov in v računalniško bazo podatkov vpisanih 3.793 enot. Na poziv Ministrstva za kulturo je bil intenzivno zastavljen projekt vrednotenja predmetov od leta 1991 dalje in v njegovem okviru so bili vneseni in usklajeni (v programu MINOK) podatki za 2194 predmetov. V okviru urejanja dokumentacijskega fonda je bilo inventariziranih 556 fotografij, 388 negativov in 385 diapozitivov, produkcija v Fotografskem ateljeju pa znaša 4004 digitalnih barvnih posnetkov, 196 črno-belih posnetkov, 586 diapozitivov, 548 barvnih fotografij in 930 črno-belih fotografij ter 1235 enot fotografskega gradiva terenskih fotografij kustodinij in kustosov.

Izjemen obseg je doseglo tudi delo na produkciji, kopiranju in pridobivanju AV-zapisov zunanje proizvodnje kustodiata za etnografski film: kar 143 novih enot na sedmih različnih vrstah nosilcev (DVD, mini DV, DVCPRO, Betacam, CD-rom, VHS, digitalizirana oblika za Matrox DigiSuite); med njimi kot lastna produkcija

film *Spomini nabrežinskega ribiča* in trinajst vsebinskih kompilacij ustreznih odlomkov za LCD ekrane za stalno razstavo ter v koprodukciji s TV Slovenija in s Fluks in decibelom posneto gradivo za uvodni film stalne razstave *Noč časa* in uvodna multivizija za sklop *Med naravo in kulturo*.

V oddelku za dokumentacijo je potekalo intenzivno delo na informatizaciji z uvedbo programskega paketa MINOK in s prenosom podatkov iz prejšnjega programa Tinmus ter interno izobraževanje za uporabo. S prenosom podatkov o terenskih risbah in zapiskih v digitalno obliko se je povečala dostopnost in priprava gradiva za stalno razstavo. V okviru oddelka so opazne tudi pomembnejše pridobitve gradiva: celoten arhiv več tisoč negativov ateljeja Holynski, podarjen fotografski fond etnologinje Anke Novak z območja Vidma - Dobropolja z več kot tristo enotami, 15 novih enot hišnega arhiva, kopije 52 diapozitivov Draga Kocjančiča na temi obrti in planšarstva ter propagandno gradivo in plakati, zbrani ob evropskih in parlamentarnih volitvah. V okviru rednega dela je bilo evidentiranih 875 enot gradiva in 10 zaokroženih zbirk. V okviru projekta Evidentiranje in dokumentiranje neobjavljenih etnoloških in sorodnih zbirk, ki se hranijo izven pristojnih muzejskih zbirk na slovenskem etničnem ozemlju, je bila evidentirana ter tudi inventarizirana in objavljena zamejska zbirka Šentjanž (v knjižnem nizu SEM *Zbirke s te ali one strani?*, ki šteje 535 predmetov; v sodelovanju s kolegi etnologi iz pokrajinskih in drugih muzejev pa je bilo do konca leta 2004 evidentiranih že 149 zbirk.

427

Znanstveno proučevanje posameznih kustodinj in kustosov je bilo v letu 2004 usklajeno s pripravami na prvi del stalne razstave. Poleg raziskovanja zbirk je bilo delo posameznikov v letu 2004 intenzivneje usmerjeno v terenske raziskave, kar je opaznejše prispevalo k bogatenju muzejskega gradiva o nesnovni, neotipljivi dediščini, in druge individualne raziskave (Etnološka zbirka kot medij za razkrivanje simbolov nacionalne identitete, etnomitov in stereotipov – Bojana Rogelj Škafar; Izseljenstvo, slovenski izseljenci v Bosni in Hercegovini – mag. Daša Hribar; Zbirka rovašev – dr. Nena Židov; Dr. Ignacij Knoblehar, misijonar med nilotskimi ljudstvi južnega Sudana – dr. Marko Frelj; Otroške igre, Otroška ljudska glasbila, Slovenski oprekelj in Dude in dudarstvo na Slovenskem – mag. Igor Cvetko; Človek in vol. O kulturnih vidikih delovnih volov v ruralni civilizaciji: Primer Slovenije – mag. Inja Smerdel).

Konserviranje in restavriranje je potekalo usklajeno s pripravami na stalno razstavo in drugim muzejskim delom. Restavriranih je bilo 373 predmetov in konserviranih 107 ter za zunanje naročnike 8 predmetov. Organizirani in izpeljani sta bili selitev čupe iz depoja v Škofji Loki v tretje nadstropje nove razstavne hiše in selitev monge zaradi gradbenih posegov v okolici muzeja v Tehnični muzej v Bistru. Skoraj polovico leta je v popoldanskem času kot izjemen delovni zalogaj restavratorjev Janeza Černeta in Gregorja Kosa potekalo restavriranje Plečnikove opreme trgovinice *Lectarija*, s katero je SEM konec septembra, v še prazni razstavni hiši, odprl Dneve evropske kulturne dediščine, posvečene restavratorstvu. V Restavratorskem centru so za stalno razstavo SEM restavrirali 10 oljnih in tabelnih slik, en zemljevid slovenskih ljudskih noš in izdelali kopijo kamnitega reliefa iz

zbirke SEM, z motivom Križanega, iz srede 19. stoletja, za lokalno skupnost vasi Ocizla.

V muzejski knjižnici je bilo nabavljenih skupaj 544 enot gradiva, 408 monografij in 136 serijskih publikacij. Znanstvena periodična publikacija Etnolog je bila poslana v zameno za 61 domačih in 145 tujih naslovov. Knjižnica je izdelala bibliografijo sodelavcev SEM za objavo v Etnologu ter obdelala za hemeroteke 1042 člankov. V okviru inventarizacije in katalogizacije v sistemu Cobiss je bilo kreiranih 223 in prevzetih 334 zapisov; retrospektivno je bilo obdelanih 54 monografij. Članstvo v knjižnici se je povečalo za 93 novih članov, obiskalo jo je 669 posameznikov, izposoja je znašala 1992 enot. Prostovoljka v knjižnici Silvia Rubalcava Šprajc je poleg tekočega urejanja hemeroteke skrbela za pripravo mesečnih poročil SEM v medijih.

428

Pomembnejše dodatno izobraževanje, strokovno izpopolnjevanje in predavanja

Rezultati dodatnega strokovnega dela sodelavcev in sodelavk SEM so prepoznavni tudi v temeljnem etnološkem delu, ki je izšlo jeseni 2004 v Slovenskem etnološkem leksikonu. Zanj so prispevali 865 gesel (od teh 257 soavtorskih) in 379 enot ilustrativnega gradiva iz Arhiva SEM.

Kustodinje in kustosi ter restavratorji in konservatorji so se neformalno izobraževali tudi z udeležbami na Muzeoforumih, strokovnih srečanjih in posvetih (srečanja restavratorjev in konservatorjev, posvet o obdelavi in vsebinskem popisovanju filmskega in arhivskega gradiva), simpozijih (Vzporednice slovenske in hrvaške etnologije; Arhivi, knjižnice in muzeji) ter aktivno sodelovali tudi zunaj muzejske hiše:

- mag. Igor Cvetko s prispevkom *Richard Wagner in Slovenija* na mednarodnem znanstvenem simpoziju Matice Srbske o Richardu Wagnerju, Matica Srbska, v Novem Sadu, 3.–5. 12. 2004,
- mag. Igor Cvetko s predavanjem *The Slovene dulcimer* na mednarodnem znanstvenem simpoziju o etnomuzikologiji v Alpski regiji na Univerzi v Innsbrucku, 27. in 28. 10. 2004,
- Ralf Čeplak Mencin s prispevkom *Non-European collections in the Slovene ethnographical museum* na ECHO workshop v Budimpešti, 26. in 27. 3. 2004,
- Marko Drpič s prispevkom *Iskanje toponimov v besedah s sodobnimi iskalnimi orodji* na seminarju Arhivi, knjižnice, muzeji : možnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture v Poreču, 25. 11. 2004,
- mag. Daša Hribar se je udeležila strokovnega izpopolnjevanja v Centre for Migration Studies in v Ulster – American Emigration Museum v mestu Omagh v Severni Irski, v okviru projekta Association of European Migration Institutions, katerega član je tudi SEM; od 16. 6. do 8. 7. 2004

- Sonja Kogej Rus s predavanjem in delavnico *Kulturna dediščina* na Festivalu znanosti Slovenske znanstvene fundacije v Narodni galeriji v Ljubljani, 21. 10. 2004,
- Sonja Kogej Rus s predavanjem *Interaktivnost v muzeju in pedagoška dejavnost na primeru Slovenskega etnografskega muzeja* za študente 4. letnika Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF UL, 22. 12. 2004,
- mag. Inja Smerdel je s prispevkom *Po stopinjah Rajka Ložarja skozi "Akte etnografskega muzeja" za leta 1940–45 : sledi obdobja, ko služba v Etnografskem muzeju "ni bila noben piknik"* sodelovala na interdisciplinarnem znanstvenem srečanju o življenju in delu Rajka Ložarja 429 na Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU,
- mag. Inja Smerdel s predavanjem *An attempt to detect and define the variety of 'the past and future' heritage phenomenon in Slovenia: the role of the SEM in this process* na The society for folk life studies annual conference v Mellacu v Franciji, 18. 9. 2004,
- dr. Nena Židov s predavanjem *Vsebinska struktura in predvideni mediji razstave Med naravo in kulturo* na Mali šoli muzeologije, modul 2 v Celju, 29. 6. 2004,
- dr. Nena Židov s predavanjem *Zgodovina homeopatije na Slovenskem* na seminarju Slovenskega homeopatskega društva v Fiesi, 11. 9. 2004.

Mednarodno sodelovanje

Največji dosežek mednarodnega sodelovanja SEM v letu 2004 pomeni projekt Evropski etnografski muzeji v SEM, ki je prepoznavna posledica dobrega dosedanjega mednarodnega sodelovanja SEM v različnih mednarodnih projektih in formalnih ali neformalnih organizacijah. Sadež mednarodnega sodelovanja SEM je bila v letu 2004 tudi razstava *15 + 10 European Identities* na Dunaju, v Avstrijskem etnografskem muzeju, ob vstopu desetih novih članic v Evropsko skupnost.

V letu 2004 je bil v Slovenskem etnografskem muzeju zaključen mednarodni projekt Energy Efficiency, ki je bil sklenjen z izdajo informativne brošure v sodelovanju s Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani.

Sonja Kogej Rus